

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะที่คีของพยาบาล เป็นสิ่งที่มีเกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาลประสงค์จะให้ในพยาบาลทุก ๆ คน และลักษณะที่คีในคานต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้พยาบาลเป็นที่คองการของสังคม การเสนอวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึง การพยาบาลและวิชาชีพ ความหมายของการพยาบาล บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล ปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาล บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์กับพยาบาล จรรยาบรรณกับพยาบาล รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพยาบาลและวิชาชีพพยาบาล

การพยาบาลในอดีตไม่ว่าจะเป็นประเทศไทย หรือต่างประเทศคล้ายคลึงกันคือมุ่งช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยให้ได้รับความสุขสบาย เป็นการสนองความต้องการทางกายเป็นส่วนใหญ่ สมัยก่อนวิทยาการยังไม่ทันสมัย การดูแลจึงตกอยู่ในมือของสตรีที่เป็นญาติซึ่งอาจเป็นมารดาหรือภรรยาที่ตาม ให้การพยาบาลเป็นไปในแบบฆาตคาถาและมนต์ และวิวัฒนาการขึ้นมาจนเป็นวิชาชีพพยาบาล การพยาบาลที่ประกอบไปด้วยศิลปวิทยาการนั้น เพิ่งจะแพร่หลายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากวิทยาการเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การพยาบาลในอดีตเป็นการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เพื่อให้งานสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงผู้ป่วยเป็นหลักสำคัญ ใช้การเรียนแบบท่องจำมากกว่าเปิดโอกาสให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และดำเนินรอยตามคนรุ่นเก่า (ประนอม อิมเอม 2523 : 24) วิชาชีพพยาบาลจึงค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ ในปัจจุบันพยาบาลมีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้นทำให้การพยาบาลได้รับการปรับปรุงมากขึ้นตามลำดับ การพยาบาลนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้มากขึ้น ดังนั้นการพยาบาลจึงเปลี่ยนแปลงเป็นการให้การพยาบาลผู้ป่วย ทั้งบุคคล มุ่งที่บุคคล และสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ทั้งกายาร่างกาย จิตใจ สังคม วัฒนธรรม เนื่องจากการพยาบาลเป็นงานวิชาชีพ กร.วิเชียร ทวีลาภ (2517 : 20) ใ้ให้ ความหมายของวิชาชีพไว้ว่า เป็นกลุ่มอาชีพที่คองมีการศึกษาอบรมอยู่ในสถาบันชั้นสูงที่จัด

อย่างมีระบบใน ระดับมหาวิทยาลัย เช่น เกี่ยวกับอาชีพแพทย์ พยาบาล เกษษกร เป็นต้น และวิชาชีพมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ

1. ให้บริการซึ่งมีลักษณะ เฉพาะและจำเป็นต่อสังคม โดยผู้ให้บริการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และสังคมรับรองความสำคัญของบริการนั้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และจรรยาในการให้บริการไว้อย่างรัดกุมเพื่อรักษามาตรฐาน คุณภาพของบริการ และความเชื่อถือของสังคม

2. มีวิสาหการ เฉพาะสาขาของตน ซึ่งรวบรวมขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าตามวิธีการวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นเอกสารให้สามารถใช้ศึกษา พิสูจน์ ปรับปรุง ค้นคว้าเพิ่มเติมและก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ต่อไปไม่หยุดยั้ง

3. เป็นแขนงวิชาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง และสามารถยึดเหนี่ยวสมาชิกให้เป็นสมาชิกของวิชาชีพนั้นไปตลอดชีวิต มิใช่เพียงชั่วคราว หรือเป็นเพียงบันไดรองรับสมาชิก เพื่อไต่เต้าไปสู่วิชาชีพอื่น (ลออ หุคทางกูร 2516 : 1) ส่วนฮอลด์ (Hall 1973 . 27) ได้เสนอลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้พยาบาลไ้ประ เมินคุณลักษณะในทางวิชาชีพ ของตน คือ

1. ให้บริการแก่สังคมโดยอาศัยความรู้ ความชำนาญจากการฝึกปฏิบัติ
2. มีความรู้ เฉพาะสาขาซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนขึ้นเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการบริการพยาบาล
3. ให้การศึกษาแก่สมาชิกของวิชาชีพให้ทันสมัยอยู่เสมอ
4. มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานของตนเอง
5. ปรับปรุงบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
6. รับผิดชอบในการให้ความปลอดภัยแก่สังคมที่รับบริการ
7. ใช้ความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มภาคภูมิ
8. ส่ง เสริมสวัสดิภาพและการอยู่ดีรวมทั้งความสนใจของสมาชิก
9. ให้บริการโดยยึดความเสียสละมากกว่ามุ่งตอบแทนทางสินจ้างรางวัล
10. มีจรรยาวิชาชีพเป็นหลักในการควบคุม
11. มีการรวมตัวของสมาชิก เพื่อความเข้มแข็งของวิชาชีพ
12. มีการปกครองตนเอง

จากลักษณะวิชาชีพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งที่จะต้องใช้ทั้ง วิทยาศาสตร์และศิลป์ โดยนำหลักการทางจิตวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการด้าน สุขภาพอนามัย มีความสำคัญต่อวิชาชีพพยาบาล ช่วยให้พยาบาลได้มีการพัฒนา และปรับปรุง เพื่อยกระดับวิชาชีพ ให้เสมอภาคเทียมวิชาชีพอื่น ลักษณะเด่นของวิชาชีพพยาบาลเป็น วิชาชีพที่มีลักษณะพิเศษกว่าวิชาชีพอื่น เพราะต้องปฏิบัติกับมนุษย์ และพยาบาลทำโดยไม่ เลือกรับ วรรณะ ฐานะ เชื้อชาติ และมีวิทยาการเฉพาะสาขาของตนเอง

ความหมายของการพยาบาล

การพยาบาล เป็นการประเมินสภาวะของผู้ป่วยในขณะนั้น เพื่อนำมาวางแผน การพยาบาลแล้วปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุเป้าหมาย สุขภาพอนามัย ที่ดี รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพของการพยาบาลโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ และความ รุ้ทางทฤษฎีมาประกอบกัน โดยไม่เพียงแต่มุ่งหวังที่จะให้ผู้ป่วยหายจากโรคเท่านั้น แต่มุ่งที่จะ ป้องกันโรค ฟื้นฟูสุขภาพและการให้สุขศึกษาอีกด้วย (Ramey 1969 : 83) เช่นเดียวกับ โคนโนแวน (Donovan 1975 : 19) ที่ว่า การพยาบาลเป็นการนำเอาความรู้ใน หลักการทางวิทยาศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการดูแลผู้ป่วย ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับ ทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ของผู้ป่วย พร้อมทั้ง เน้นความสำคัญของการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพอนามัยอันดี ทั้งแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชนอย่างเสมอภาคทัดเทียม กัน ส่วนมิทเชล (Mittchell 1973 : 28) เห็นว่า การพยาบาลเป็นการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ้วยตนเอง เพราะความเจ็บป่วยและต้องได้รับการรักษาพยาบาล และโควินเซนติ (Divincenti 1972 : 281) เห็นว่า เป็นการใช้ศิลปและวิทยาศาสตร์แก่ผู้ป่วยทั้ง หมด ตั้งแต่จิตใจ วิญญาณ สังคม การส่งเสริมให้มีสุขภาพดี โดยการสอนและให้การ ศึกษา เพื่อการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดีทั้งจิตใจ วิญญาณ และร่างกายเท่า ๆ กัน นอกจากนี้ การพยาบาลที่ดีจะต้อง การความร่วมมือระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ซึ่งรวมหลัก พื้นฐาน 3 ประการ (Carnegie 1974 : 560) ดังนี้

1. การพยาบาล มีความหมายครอบคลุมถึงการบำรุงและการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรคและความพิการ การให้การฟื้นฟูสุขภาพ การสอนให้คำปรึกษาและดูแลด้าน

จิตใจ

2. การพยาบาลเป็นการดูแลที่ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากร
ในทีมสุขภาพอื่น ๆ ให้การศึกษาและบริการด้านสุขภาพ

3. บุคลากรพยาบาลควรให้การบำบัดผู้ป่วยเป็นบุคคลหนึ่งที่มีศักดิ์ศรี สิทธิ
โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ผิว สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ

จากความหมายดังกล่าว สอดคล้องกับ พงษ์รัตน์ บุญญานุรักษ์ (2518 :
232) ที่อ้างของ โอเวนว่า บริการพยาบาล คือความรับผิดชอบร่วมกับบุคลากรพยาบาล
ทุกระดับ นอกจากจะทำหน้าที่ในการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่นในหน่วยงานนั้น เช่น
โภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแพทย์ เพื่อร่วมกันใน
การดูแลรักษาผู้ป่วยในโรงพยาบาล และนอกโรงพยาบาล ตลอดจนการป้องกันเป็นบริการ
ที่จัดให้มีตลอด 24 ชั่วโมงต่อวัน และ 365 วันต่อปี

ความหมายของการพยาบาลทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปไว้ว่าการพยาบาลคือ
การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ เพื่อบรรเทาอาการของโรคหรือยับยั้ง
การลุกลามของโรค รวมถึงการประเมินสุขภาพ ส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพอนามัย การป้องกัน
โรค การรักษาขั้นต้น โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลป์ในการพยาบาล เพื่อให้การ
ชีวิตได้ตามปกติ การพยาบาลที่ดีต้องมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นที่พอใจแก่ผู้รับบริการ
โดยทั่วไป ทั้งนี้การพยาบาลจึง เป็นหัวใจสำคัญของงานพยาบาล

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล

พยาบาลเป็นบุคคลที่สำคัญบุคคลหนึ่งในทีมสุขภาพ หน้าที่ความรับผิดชอบของ
พยาบาล มีขอบเขตพอสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ให้บริการโดยตรง แก่ผู้ป่วยในการรักษาโรค
2. ป้องกันโรค และควบคุมสิ่งแวดล้อม
3. ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในสาขาทางการแพทย์ (Rine, Montag

1976 : 17)

นอกจากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว หน้าที่ของพยาบาล คือ เป็นผู้ผสมผสาน
ความรู้ ศิลปวิทยาการ ความเฉลียวฉลาด ทักษะความชำนาญต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

นำมาประยุกต์เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยเจ็บให้หายจากโรค และบรรเทาความทุกข์ทรมานของ
 ผู้ป่วย (Goodrich 1973 : 2) พยาบาลเป็นผู้ให้การดูแลแก่ผู้ป่วยขณะอยู่ใน
 โรงพยาบาล ควรทำให้ผู้ป่วยมีความสุขสบายเท่าที่จะทำได้ ให้ความปลอดภัยทั้งด้าน
 ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยหายเร็วขึ้น พยาบาลเป็นผู้อยู่กับ
 ผู้ป่วยตลอดเวลา รวมทั้งได้รับการฝึกทักษะ ตลอดจนความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ ผู้ป่วยจึง
 เรียกรองจากพยาบาลมาก (Bowman 1975 : 1147) ดังนั้นภาระกิจหลักของพยาบาล
 ก็คือ การช่วยเหลือคนแต่ละคนทั้งผู้ที่เจ็บป่วยและคนปกติ โดยการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม
 ที่จะทำให้นั้นมีสุขภาพดี หายจากโรค รวมทั้งช่วยเหลือคนเหล่านั้นให้มีกำลังใจ มีความรู้
 และความสามารถ (Handerson 1966 : 15)

จากหน้าที่ของพยาบาลดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หน้าที่สำคัญของพยาบาลคือการ
 ให้การดูแลผู้ป่วยโดยตรง เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบายทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ให้
 หายจากโรค ป้องกันการลุกลามของโรค รวมทั้งพยาบาลต้องทำหน้าที่ร่วมมือกับหน่วยงาน
 อื่นที่เกี่ยวข้องในที่มีสุขภาพดี งานพยาบาลเป็นงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ต้องใช้ความรู้
 ความสามารถอย่างสูง ลักษณะงานของพยาบาลมีกิจกรรมหลายอย่างอยู่ในความรับผิดชอบ
 ตั้งแต่งานที่เกี่ยวข้องกับพยาบาลโดยตรง และไม่เกี่ยวข้องกับงานพยาบาล เริ่มจากงาน
 การพยาบาลง่าย ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์จนถึงการพยาบาลอย่างยาก
 ที่ต้องอาศัยความรู้หลายด้านมาประกอบการให้การพยาบาล สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย
 ได้รวบรวมลักษณะงานของพยาบาลตามความยากง่ายไว้ 3 ระดับ

1. การพยาบาลระดับต้น เป็นการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับสุขวิทยาอนามัยส่วนบุคคล การรักษาเคหะสถาน เสื้อผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน ส้วม การรักษาความสะอาด น้ำดื่ม การรับประทานอาหาร
2. การพยาบาลระดับกลาง เป็นหน้าที่ของพยาบาลโดยตรง อาศัยเทคนิคการพยาบาลอย่างง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ลึกซึ้ง เป็นการดูแลความสะอาดของร่างกาย การขับถ่าย อาหาร อากาศ สิ่งแวดล้อมของผู้ป่วย ในระยะพักฟื้นหรือผู้ป่วยเรื้อรังที่มีอาการหนัก ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ผู้ป่วยที่ไม่มีปัญหาทางจิตใจ อารมณ์ เป็นงานที่กำหนดกฎเกณฑ์แน่นอน และเป็นงานที่กระทำเสมอเป็นกิจวัตร ภายใต้ความรู้รับผิดชอบดูแลของพยาบาลระดับวิชาชีพ

3. การพยาบาลระดับยาก เป็นการพยาบาลที่ต้องศึกษาด้านหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์หลายสาขาที่ใช้ในการพยาบาล การวางแผนงาน การดำเนินงาน เช่น การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการหนัก และมีอาการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การพยาบาลผู้ป่วยก่อนและหลังผ่าตัด การพยาบาลผู้ป่วยในโรคต่าง ๆ การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอารมณ์ จิตใจ ผันผวน เป็นการพยาบาลที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ การวินิจฉัยอย่างรอบคอบในการป้องกันอันตราย อุบัติเหตุต่าง ๆ ที่จะเกิดแก่ผู้ป่วย และประชาชนทั่วไป การสอนการป้องกันโรค การป้องกันการติดต่อของโรค สุขวิทยาอนามัย มีเหตุผลในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการตัดสินใจที่ดี (สภาการศึกษาแห่งชาติ, 2513 : 1 - 6)

จากลักษณะงานพยาบาลดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าการพยาบาลเป็นงานที่ยากซับซ้อน พยาบาลจะต้องทำหน้าที่หลาย ๆ อย่างนอกเหนือไปจากการให้การพยาบาล บทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของพยาบาลจึงกว้างมาก ในการประชุมระหว่างชาติครั้งที่ 2 (2nd Senior Nurses International Workshop) เรื่องการดูแลสุขภาพและบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 11 - 12 ตุลาคม 2519 ได้ประชุม สรุปหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล ควรประกอบไปด้วย

1. มีความสามารถในการรักษาพยาบาล
 2. มีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ
 3. มีความสามารถด้านการประสานงาน ร่วมมือและมีความสัมพันธ์ภาพที่ดี
 4. มีความสามารถด้านคนควาวิจัย
 5. มีความสามารถที่จะให้คำอธิบาย หรือเป็นผู้แปลความหมายใ้ถูกต้อง
 6. มีความสามารถด้านการบริหารและบริการ
 7. มีความสามารถเป็นผู้นำและแนวต่าง ๆ
 8. มีความสามารถที่จะให้คำปรึกษา หรือปลอบใจ ให้กำลังใจเป็นอย่างดี
 9. มีความสามารถในด้านการพยาบาลเป็นอย่างดี
 10. มีความสามารถที่จะส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพ ให้เป็นที่ยกย่องแก่คนทั่วไป
- (สุจินต์ วิจิตรกาญจน 2520 : 5)

นอกจากที่กล่าวแล้ว ศรีสุมาลัย รัตโน (2517 : 17) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล ซึ่งคล้ายคลึงกัน ที่สำคัญได้แก่

1. การให้บริการ หน้าที่ในการให้บริการเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัยของประชาชนที่พยาบาลต้องปฏิบัติได้แก่

1.1 การดูแลช่วยเหลือ (Care) และการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยให้ได้รับความสุขสบาย และปลอดภัยทั้งร่างกายจิตใจ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 การให้การรักษามารยาท (Cure) การตรวจและรักษาโรคที่เกิดขึ้น

1.3 การป้องกันโรคต่าง ๆ (Prevention) พยาบาลต้องรับผิดชอบในการป้องกันโรคที่จะเกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องหาทางป้องกัน ไม่ให้ลุกลามต่อไป

1.4 การส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี (Restoration)

1.5 การฟื้นฟูสุขภาพอนามัย (Rehabilitation) เพื่อให้ผู้ป่วยหรือประชาชนทั่วไปสามารถปรับปรุงตัวเองให้มีสุขภาพอนามัยดีอยู่เสมอ

2. การประสานงาน พยาบาลมีหน้าที่ต้องประสานงานระหว่างผู้ป่วยกับสมาชิกในทีมอนามัย โดยให้ความร่วมมือกับแพทย์ นักโภชนาการ ทันตแพทย์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมงานในทีมพยาบาลด้วย

3. การศึกษา พยาบาลมีหน้าที่ให้ศึกษาแก่ผู้ป่วย ครอบครัว ประชาชนทั่วไป เพื่อป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพอนามัยดีอยู่เสมอ

4. การนิเทศ นิเทศการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานในทีมพยาบาล เพื่อให้การปฏิบัติการพยาบาลดำเนินไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงเพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ป่วย ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

5. การบริหารงาน พยาบาลต้องมีหน้าที่ในการจัดวางแผนงานและดำเนินงานในด้านการพยาบาลเป็นอย่างดี และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของแผนกพยาบาลและสถาบัน

6. งานแม่บ้าน พยาบาลเปรียบเสมือนแม่บ้าน คอยดูแลรักษาสิ่งของ ตลอดจนอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมอื่นให้สะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้

7. งานธุรการ เกี่ยวกับการ เบิกอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และเก็บรายงานของผู้ป่วย

8. งานคนคว่ำ และวิจัย พยาบาลต้องให้ความร่วมมือกับนักวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา คนคว่ำ และวิจัยทางการแพทย์ การพยาบาลและอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า พยาบาลมีไ้หน้าที่ความรับผิดชอบเพียง เพื่อคุณและผู้ป่วยเท่านั้น พยาบาลยังต้องทำหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายด้านทั้งด้านบริการ ชุมชน และบริหาร ในหน่วยงานของตนและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้พยาบาลได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีขอบเขต เนื่องจากมีบุคลากรทางการแพทย์หลายระดับ กองงานวิทยาลัยพยาบาล (2525 : 1 - 2) ได้กำหนดขอบเขตและหน้าที่ของพยาบาล โดยแบ่งพยาบาลเป็น 2 ระดับ คือ พยาบาลระดับวิชาชีพ และพยาบาลระดับต้น

✓ พยาบาลระดับวิชาชีพ หมายถึงผู้ที่ได้ประกอบโรคศิลป์แผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาการพยาบาลและผดุงครรภ์ ในที่นี้หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการพยาบาลระดับวิชาชีพเพื่อสามารถประกอบอาชีพในตำแหน่งบริการสุขภาพอนามัย ทั้งในส่วนราชการ, รัฐวิสาหกิจหรือภาคเอกชนก็ตาม มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการแก่ผู้ป่วย และผู้มารับบริการในโรงพยาบาล หรือชุมชน ตามขอบเขตของงาน ซึ่งรวมทั้งการแก้ปัญหสุขภาพขั้นพื้นฐานและปัญหาการพยาบาลที่สลับซับซ้อน ในการพยาบาลสาขาใดสาขาหนึ่งตลอดจนควบคุมนิเทศการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลระดับต้น และผู้ประกอบโรคศิลป์แผนปัจจุบัน

พยาบาลระดับต้น หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย (ระดับต้น) 2 ปี หรือ หลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ (เฉพาะกาล) เพื่อสามารถประกอบอาชีพ ทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนก็ตามมีขอบเขตหน้าที่ให้บริการด้านการพยาบาลแก่ผู้ป่วยในโรงพยาบาลและชุมชน ภายใต้การนิเทศของพยาบาลระดับวิชาชีพ

ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล

พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลระดับต้น
<p>1. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยปัญหาสุขภาพและปัญหาทางการพยาบาลของผู้รับบริการของครอบครัว และชุมชน<u>ทุกระดับ</u></p>	<p>1. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาลของผู้รับบริการ ของครอบครัวและชุมชน<u>ขั้นพื้นฐาน</u></p>
<p>2. กำหนดแผนเพื่อจัดการพยาบาล วางแผนงาน กำหนดระบบและกระบวนการดำเนินงาน กำกับงาน นิเทศ และประเมินผลงาน รวมทั้งการบริหารงานบุคคลในสายงานพยาบาล ตลอดจนการบริหารทรัพยากรในการดำเนินการพยาบาล</p>	<p>2. วางแผนการปฏิบัติงานตามที่กำหนดให้ ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลงาน</p>
<p>3. ให้บริการทั่วไป และการพยาบาลเฉพาะโรค<u>ในทุกระดับทุกปัญหา และทุกระดับ</u> ความรุนแรงของโรค</p>	<p>3. ให้บริการพยาบาลซึ่งเป็นงานประจำ เกี่ยวกับความปลอดภัย ความสุขสบายทั่วไป อาหาร การขับถ่าย การออกกำลังกาย และการพักผ่อน <u>ปฏิบัติการพยาบาล และ</u>ผู้ป่วยที่มีระดับอาการอยู่ในขั้นไม่รุนแรง หรือผู้ป่วยที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน เช่น ผู้ป่วยพักผ่อน ผู้ป่วยเรื้อรัง.</p>
<p>4. สังเกต บันทึกสรุปรายงานอาการเปลี่ยนแปลงและปฏิกิริยาของผู้ป่วยต่อการรักษาพยาบาล ตลอดจนความก้าวหน้าของการรักษาพยาบาล</p>	<p>4. สังเกต บันทึก รายงานอาการเปลี่ยนแปลงและปฏิกิริยา ของผู้ป่วยต่อการรักษาพยาบาล ตลอดจนความก้าวหน้าของการรักษาพยาบาลใน<u>ปัญหาที่ไม่ซับซ้อน</u></p>
<p>5. ให้การดูแลกรรมกตามสาขาการดูแลกรรมก<u>ตามปัจจุบัน</u> ชั้น 1</p>	<p>5. ให้การดูแลกรรมก ตามสาขาการดูแลกรรมก<u>ตามปัจจุบัน</u> ชั้น 2</p>

พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลระดับต้น
6. ตัดสินแก้ปัญหา แรงกดดัน	6. ปฏิบัติงานระดับเทคนิค มีกฎเกณฑ์เป็นแผนที่กำหนดไว้
7. ให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดผลดีแก่พยาบาลและหรือแก่สุขภาพของร่างกายและจิตใจของผู้รับบริการได้ทุกระดับและให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การดำเนินของโรค ตลอดจนแผนการรักษาและแผนการพยาบาล	7. ให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดผลดีแก่การพยาบาลและหรือแก่สุขภาพของร่างกายและจิตใจของผู้รับบริการในระดับพื้นฐาน
8. ตรวจร่างกาย วินิจฉัยโรคขั้นต้นให้การรักษากลุ่มอาการต่าง ๆ ทั้งด้านอายุรกรรมและศัลยกรรม ตามขอบเขตของระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 5 (2518)	8. ตรวจร่างกาย วินิจฉัยโรคขั้นต้นให้กับกลุ่มอาการต่าง ๆ ทั้งด้านอายุรกรรมและศัลยกรรมตามขอบเขตของระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 5 (2518) ยกเว้นข้อ 2.1.3 (3)
9. วางแผนและกำกับการส่งเสริมสุขภาพในตำแหน่งหัวหน้าทีมร่วมกับวิชาชีพอื่นในด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชน การอนามัยครอบครัว อนามัยโรงเรียน การศึกษา การวางแผนครอบครัว การปฏิบัติงานสาธารณสุขเคลื่อนที่ การโภชนาการและบริการด้านสุขภาพจิต	9. ปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมสุขภาพชุมชน การอนามัยครอบครัว อนามัยโรงเรียน การศึกษา การวางแผนครอบครัว การปฏิบัติงานสาธารณสุขเคลื่อนที่ การโภชนาการ และการบริการด้านสุขภาพจิต

พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลระดับต้น
<p>10. วางแผน และมอบหมายหน้าที่ให้ผู้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ และดำเนินการป้องกันโรค โดยให้คำแนะนำ แก่ผู้ป่วย และประชาชนทั่วไป การให้ภูมิคุ้มกันโรค การระวังโรค ตลอดจนการร่วมมือในการป้องกัน และควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรคในโรงพยาบาลและ/หรือชุมชน</p>	<p>10. ดำเนินการป้องกันโรค โดยให้คำแนะนำ แก่ผู้ป่วย และประชาชนทั่วไป การให้ภูมิคุ้มกันโรค การเฝ้าระวังโรค ตลอดจนการร่วมมือในการป้องกัน และควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคในโรงพยาบาลและ/หรือชุมชน</p>
<p>11. ประสานงานและดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพให้การควบคุมดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัย การป้องกันหรือยังยั้งภาวะทุพพลภาพ และพิจารณา มอบหมายให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชาปฏิบัติ</p>	<p>11. ฟื้นฟูสมรรถภาพ ดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัย การป้องกันหรือยังยั้งภาวะทุพพลภาพในผู้ป่วยเรื้อรัง พบเชตอันตราย หรือระยะพักฟื้น</p>
<p>12. ให้การนิเทศแก่เจ้าหน้าที่พยาบาลในความรับผิดชอบ</p>	<p>12. ให้การนิเทศแก่เจ้าหน้าที่ในความรับผิดชอบระดับปลาย</p>
<p>13. วิเคราะห์ปัญหาและให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก่บุคลากรบริการพยาบาลใด</p>	<p>13. ให้ความร่วมมือ วิเคราะห์ปัญหา และให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก่บุคลากรบริการพยาบาลใด</p>
<p>14. จัดระเบียบงาน แบ่งงาน และมอบหมายหน้าที่ให้แก่ผู้อยู่ปฏิบัติงานภายใต้ความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>14. จัดระเบียบงาน แบ่งงาน และมอบหมายหน้าที่ให้แก่ผู้อยู่ปฏิบัติงาน ภายใต้ความรับผิดชอบใดเมื่อใดรับมอบหมาย</p>
<p>15. ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบ รวมทั้งประเมินผลงานของตนเอง ตามหลักวิทยาศาสตร์</p>	<p>15. ให้ความร่วมมือในการประเมินผล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมทั้งประเมินผลงานของตนเองใด</p>

พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลระดับต้น
16. วางแผนป้องกันอุบัติเหตุและให้ความปลอดภัยแก่ผู้ป่วยและปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบได้	16. ร่วมมือในการวางแผนป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัยแก่ผู้ป่วย และปฏิบัติงานในหน่วยงาน
17. ร่วมวางแผนการดำเนินการในงานสาธารณสุขมูลฐานกับบุคคล และหน่วยงานอื่นได้	17. ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน
18. วางแผนการให้การศึกษาระดับปฐมวัยในชุมชน และดำเนินการสอนแก่เจ้าหน้าที่และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานได้	18. ให้ความร่วมมือในการสอนแก่เจ้าหน้าที่และนักเรียนภายในและภายนอกหน่วยงาน ในขอบเขต ความรู้ ความสามารถของพยาบาลระดับต้น
19. จัดทำคู่มือ และอุปกรณ์เพื่อช่วยส่งเสริมคุณภาพการสอนและปฏิบัติงานด้านการพยาบาล	19. ปฏิบัติการสอนตามคู่มือที่จัดทำ ได้แก่ ผ.ส.ส., อ.ส.ม. หรือต้นแบบผู้ช่วย
20. ศึกษา วิเคราะห์ ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และรู้จักนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการปฏิบัติงาน	20. ให้ความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์วิจัย
21. สนับสนุน และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานสังคมสงเคราะห์ งานสุขภาพจิต, งานทันตสาธารณสุข งานชั้นสูงทางห้องปฏิบัติการ เช่น การตรวจปัสสาวะในหญิงมีครรภ์ งานเภสัชกรรม ฯลฯ	21. สนับสนุนและประสานงาน กับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานสังคมสงเคราะห์, งานสุขภาพจิต, งานทันตสาธารณสุข, งานชั้นสูงทางห้องปฏิบัติการ เช่น ตรวจปัสสาวะหญิงมีครรภ์ งานเภสัชกรรม ฯลฯ

จากขอบเขตความรับผิดชอบของพยาบาลระดับวิชาชีพ และพยาบาลระดับต้น จะเห็นได้ว่า พยาบาลระดับวิชาชีพ มีขอบเขตในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างกว้างและอิสระ จะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการให้การพยาบาลเป็นอย่างดี และต้องเป็นผู้มีผลงานพยาบาลระดับต้น ซึ่งจะปฏิบัติการพยาบาลภายใต้การควบคุมดูแลของพยาบาลระดับวิชาชีพด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาด ที่อาจเกิดขึ้นได้

ปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาล

สิ่งสำคัญที่สุดในการเป็นพยาบาล ก็คือปฏิบัติการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลเป็นการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการหรือเป็นระบบกิจกรรมของการปฏิบัติการพยาบาลได้แก่การสังเกต การดูแล การให้คำปรึกษา แนะนำ การสอนและการนิเทศแก่ผู้ป่วยหรือบุคคลทั่วไป เพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพอันดี และป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยเกิดขึ้น พยาบาลต้องเป็นผู้มีการตัดสินใจดี มีทักษะเป็นพิเศษโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้และหลักการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ จิตวิทยา และอื่น ๆ อาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติการพยาบาลที่ปฏิบัติอยู่นั้นมี 3 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นการปฏิบัติงานแบบกึ่งอิสระ คือให้การดูแลผู้ป่วยเท่านั้นพยาบาลจะต้องให้การบริการหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับบุคลากรทั้งที่เป็นพยาบาลและบุคลากรอื่น ๆ ของโรงพยาบาล ในลักษณะที่สอง พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่สอง เป็นลักษณะที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นอิสระ ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่เป็นการรักษา โดยแพทย์เป็นผู้กำหนดแนวทางในการให้การรักษาทิศทางแพทย์ และพยาบาลจะต้องใช้แนวทางของการรักษามาเป็นแนวทางในการให้การพยาบาลผู้ป่วย ลักษณะสุดท้าย คือการปฏิบัติการพยาบาลอย่างเป็นอิสระ พยาบาลปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระของพยาบาลนั้นจะต้องเป็นการปฏิบัติการที่เกิดขึ้นหรือมาจากการใช้ทฤษฎี และหลักของการพยาบาลมิใช่การพยาบาลที่เกิดมาจากการปฏิบัติ จากการใช้หลักวิชาชีพอื่น

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการปฏิบัติการพยาบาล

1. เพื่อประเมินปัญหาการพยาบาล การใช้เครื่องมือรวมทั้งการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ
2. เพื่อสร้าง เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของหลักเกณฑ์การพยาบาล

3. เพื่อกำหนดแผนการพยาบาล สร้างและกำหนดวิธีให้การพยาบาล เพื่อให้แผนการพยาบาลดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทำการสังเกต วิเคราะห์ ประเมินผลของการให้การพยาบาล ตามเป้าหมายที่กำหนด

5. เพื่อปรับปรุงขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสม

6. ทำการบันทึก และทำรายงานตามขั้นตอนของการดำเนินงานและผลที่ได้รับอย่างมีระบบ

(พรจันทร สุวรรณชาติ 2522 : 1)

เมื่อทราบวัตถุประสงค์ประสงค์ของการดำเนินการปฏิบัติการพยาบาลแล้ว กิจกรรมสำคัญในการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ การวินิจฉัย และการกำหนดการพยาบาล การสังเกต การเขียนรายงาน การให้คำปรึกษาในสถานสุขภาพ ประเมินผลของผู้ป่วย และวางมาตรฐานการให้การพยาบาล ส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพจากลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล (Mass, Jacox 1977 : 274)

ในการดำเนินการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้มีคุณภาพ จำเป็นจะต้องมีมาตรฐานการพยาบาล เพื่อให้บริการทางการพยาบาลมีประสิทธิภาพ สมาคมพยาบาลอเมริกันได้กำหนดมาตรฐานของบริการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาลไว้ดังนี้ (American Nurses Association 1973)

1. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางสุขภาพ ของผู้รับบริการ เป็นกรปฏิบัติการอย่างมีระบบต่อเนื่องกัน ข้อมูลจะต้องชัดเจนสื่อความหมายและบันทึกไว้อย่างถูกต้อง
 - 1.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม อย่างสมบูรณ์
 - 1.2 รวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วย ครอบครัว และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
 - 1.3 รวบรวมข้อมูล โดยวิธี สัมภาษณ์ ตรวจ สังเกต และจากบันทึก รายงาน
 - 1.4 ประยุกต์ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.5 รวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม ปรับปรุงรายงานเกี่ยวกับผู้ป่วยทุกวัน
 - 1.6 บันทึกข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการค้นหาเมื่อต้องการ

- 1.7 เก็บข้อมูลที่ได้จากผู้ป่วยไว้เป็นความลับ และเปิดเผยเฉพาะทีมสุขภาพเท่านั้น
2. ขอวินิจฉัยทางการแพทย์จะต้องมาจากข้อมูลทางสุขภาพ
 - 2.1 รู้ถึงเกณฑ์ปกติทางกายของมนุษย์เป็นสิ่งที่เปรียบเทียบตามความเหมาะสมในการระบุความต้องการทางการแพทย์ของผู้ป่วย
 - 2.2 ชั่งความสามารถและความจำกัดของผู้ป่วย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการปฏิบัติการพยาบาลใ้ถูกต้อง
 - 2.3 ให้ขอวินิจฉัยทางการแพทย์ที่สอดคล้องกับขอวินิจฉัยจากสมาชิกอื่นในทีมสุขภาพ
3. แผนการพยาบาลจะต้องประกอบด้วย วัตถุประสงค์ซึ่งต้องมาจากขอวินิจฉัย

ทางการแพทย์

- 3.1 ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายการพยาบาล และเป้าหมายของการพยาบาลต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของการรักษาของสมาชิกอื่นในทีมสุขภาพ เป้าหมายต้องมีกำหนดเวลาที่คาดว่าจะสำเร็จ
- 3.2 เป้าหมายของการพยาบาลมุ่งส่งเสริมความสามารถของผู้ป่วย โดยให้สอดคล้องกับสภาพพัฒนาการสภาวะของร่างกาย พฤติกรรมในชีวิตประจำวัน และทรัพยากรที่มีอยู่
4. แผนการพยาบาลจะต้องประกอบไปด้วยปฏิบัติการพยาบาลตามลำดับ ความสำคัญ หรือมีเกณฑ์การจัดวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับขอวินิจฉัยทางการแพทย์
 - 4.1 แผนการพยาบาลตามร่างกายจะต้องมุ่งช่วยเหลือป้องกันปัญหาเฉพาะบุคคล/ผู้ป่วย และสอดคล้องกับขอวินิจฉัย และเป้าหมายของการพยาบาล
 - 4.2 แผนปฏิบัติการพยาบาลตามจิตใจ สังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และสอดคล้องกับขอวินิจฉัยและเป้าหมายของการพยาบาล
 - 4.3 หลักการเรียนรู้ การสอน เป็นส่วนหนึ่งของแผนการดูแล และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ต้องชัดเจน/วัดได้ และสอดคล้องกับความต้องการ ความพร้อมและความสามารถของผู้ป่วย
 - 4.4 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องกับแผนการรักษา

- 4.5 ใช้นวัตกรรมทางจิตสังคมในการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการรักษา
- 4.6 ใช้พฤติกรรมกลุ่มในการจัดรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรักษา
- 4.7 วางแผนการพยาบาลให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้ป่วยในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการเจ็บป่วย/แผนการรักษา
- 4.8 แผนการพยาบาลต้องคำนึงถึงทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล วิชาชีพ วัสดุ ชุมชน วางแผนการพยาบาลบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์การพยาบาล

5. กิจกรรมการพยาบาลที่ให้กับผู้รับบริการ ต้องมาจากความร่วมมือของผู้รับบริการ ในการปรับปรุง คงไว้และปกป้องรักษาสุขภาพ

- 5.1 แจงข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสถานะทางสุขภาพ แผนการรักษา แผนการพยาบาลอื่น ๆ แก่ผู้ป่วยและครอบครัวตามเป็นระยะ ๆ
- 5.2 ให้ข้อมูลที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เพื่อประกอบการตัดสินใจ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพของตนเอง การแสวงหาแหล่งช่วยเหลืออื่น ๆ และรับการรักษาต่อไป

6. กิจกรรมการพยาบาล ต้องช่วยให้ผู้รับบริการ เพิ่มความสามารถด้านสุขภาพ

6.1 ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยให้มีสุขภาพดีโดย

- สอดคล้องกับแผนการรักษา
- ตั้งอยู่บนหลักการวิทยาศาสตร์
- สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล
- จัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย และเป็นประโยชน์ต่อการรักษา
- คำแนะนำการสอน และให้สุขศึกษาตามความเหมาะสม
- ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6.2 ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อส่งเสริม รักษา แก่สุขภาพร่างกาย

ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อส่งเสริม รักษา แก่สุขภาพด้านจิตใจ

ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อส่งเสริม รักษา แก่สุขภาพด้านสังคม

7. ความก้าวหน้าด้านสุขภาพของผู้รับบริการ จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์

ตรวจสอบ และกำหนดวัตถุประสงค์หรือปรับปรุงแผนการดูแลใหม่

- 7.1 ไร้อข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วยในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ทั่วไปสู่เป้าหมายของการพยาบาล
- 7.2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการปฏิบัติการพยาบาล โดยยึดเป้าหมายของการพยาบาลเป็นหลัก
- 7.3 ให้โอกาสผู้ป่วย ประเมินกิจกรรมพยาบาล และเป้าหมายของการพยาบาล
- 7.4 จัดหาวิธีการให้พยาบาลใดก็ตามแก่ผู้ป่วยเฉพาะรายเพื่อตรวจหาผลของการปฏิบัติการพยาบาลในระยะยาว

จากข้อกำหนดดังกล่าวพยาบาลจะต้องใช้ศาสตร์และศิลปะในการพยาบาลอย่างสูงในการปฏิบัติการพยาบาลนั้น พยาบาลจะต้องตระหนักถึงความต้องการของมนุษย์ในการดูแลตนเอง ตลอดจนเตรียมการและจัดการให้ดูแลตนเองเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อคงไว้ซึ่งชีวิตและสุขภาพที่ดี รวมทั้งหายจากโรคหรือการได้รับอันตราย การเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Orem 1980 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของโรเจอร์ (Roger 1979 : 14) ที่ว่าจุดมุ่งหมายของการให้การพยาบาลคือ การช่วยเหลือบุคคลให้มีศักยภาพ ในการดูแลสุขภาพของตนเอง การดำรงไว้ซึ่งสุขภาพอันดีเยี่ยม ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยการพยาบาล การให้การพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วย

ลงประกอบ 3 ประการของการปฏิบัติการพยาบาลตามความต้องการของ มอกซ์ (Mauksch) ว่าการปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง

1. การดูแล (Care) เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของบุคลากรในที่ที่สุขภาพทั้งหมด เช่น การให้การพยาบาลต้องพึ่งการวินิจฉัยและการรักษาของแพทย์ ขณะเดียวกันแพทย์ก็ต้องพึ่งพยาบาลด้วย
2. การรักษา (Cure) เป็นการปฏิบัติร่วมกัน แพทย์เป็นผู้ให้การรักษาพยาบาลเป็นปฏิบัติ
3. การประสานงาน (Coordination) การประสานงาน เป็นหน้าที่โดยตรงของพยาบาล ซึ่งพยาบาลสามารถปฏิบัติได้อย่างอิสระ เช่น การใช้วิธีปฏิบัติทางการพยาบาล การให้ยาผู้ป่วยตามการรักษา (พวงรัตน์ 2524 : 2)

ในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อการดูแล มีลักษณะที่แตกต่างกันหลายระดับโดยแบ่ง

1. ระดับสูง (Coordinating level of Care) การดูแลระดับนี้ เป็นการวินิจฉัยทางการพยาบาล ในปัญหาการพยาบาล ซึ่งจะประสานงานระหว่างแพทย์และผู้ป่วย พยาบาลเป็นผู้รับผิดชอบตลอด 24 ชั่วโมง ในระยะที่ผู้ป่วยอยู่ในโรงพยาบาล และจะดำเนิน ไปในแนวการรักษาทั้งเฉพาะและทั่วไป รวมทั้งการสอนและฟื้นฟูสุขภาพด้วย

2. ระดับเทคนิค (Technical level of Care) เป็นการดูแลที่ต้องใช้ ทักษะ วิชาปฏิบัติทั้งง่ายและซับซ้อน ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้ การนิเทศของพยาบาล

3. ระดับต่ำ (Custodial level of Care) เป็นการให้หลักปฏิบัติพื้นฐาน ง่าย ๆ มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยซึ่งอยู่ภายใต้การนิเทศของบุคลากร การพยาบาลระดับสูงกว่า เช่น พยาบาล (Abdelah 1964 : 62) นอกจากนี้ ไพรซ์ (Price 1972 : 445) ได้กำหนดการดูแลผู้ป่วยไว้ 3 ระดับ คือ

1. การพยาบาลที่จำเป็น (Essential Nursing Care) เป็นการ พยาบาลที่มุ่งถึงจุดประสงค์ การรักษา การดำรงสุขภาพ การดำรง การส่งเสริมฟื้นฟูป้องกัน ความเสื่อมสมรรถภาพและโรคแทรกซ้อน ผู้ป่วยที่อยู่ในสภาพนี้ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด จากพยาบาลโดยตรง

2. การพยาบาลต่อเนื่อง (Progressive Nursing Care) เป็นการ ดูแลที่มุ่งให้ผู้ป่วยช่วยเหลือตัวเองได้ มีการประเมินผลที่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องให้การดูแลทาง ร่าง กาย และการแนะนำสุขภาพให้ผู้ป่วยและครอบครัว ให้การประสานงานดูแลร่วมกับบริการอื่น โดยต่อเนื่อง

3. การพยาบาลสมบูรณ์แบบ (Comprehensine Nursing Care) เป็นการดูแลที่ต้องใช้ทักษะ ทางพยาบาลอย่างสูง ใช้ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ สามารถวิเคราะห์วินิจฉัย วางแผนการพยาบาล ให้การบำบัดรักษาแก่ผู้ป่วยและครอบครัว พยาบาลต้องให้การดูแลผู้ป่วย ตั้งแต่เข้ามาในโรงพยาบาล จนกระทั่งผู้ป่วยจำหน่ายกลับบ้านและ ยังต้องติดตามกับหน่วยสุขภาพอื่นของชุมชนด้วย

พยาบาลในฐานะผู้มีความรู้เกี่ยวกับตัวผู้ป่วย มีทักษะทางเทคนิคที่จะต้องเป็นผู้มีความ สามารถในการป้องกันโรค และความเจ็บป่วยได้ การสอนและให้คำแนะนำ เป็นหน้าที่โดย ตรงของพยาบาล ซึ่งจะนำไปสู่สุขภาพที่ดี เช่น การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ในโรงพยาบาล

การป้องกันการแพร่กระจายของ เชื้อโรค ซึ่งพยาบาลต้องมีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด แยกโรค ทำลายเชื้อ สอนสุขศึกษา ป้องกันความพิการและโรคแทรก

ส่วนด้านการส่งเสริมสุขภาพ เป็นการประสานงานระหว่างคนและสิ่งแวดล้อมให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง พยาบาลมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยเน้นการพยาบาล ความร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ให้คงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี และพยาบาลควรจะทำดังนี้

1. วางแผนสำหรับดูแลรักษาที่จะให้แก่ผู้ป่วย ครอบครัวและบุคคลอื่น ๆว่าจะปฏิบัติอย่างไรในสภาวะที่เป็นอันตรายแก่ผู้ป่วย ความกลัว ความกังวล
2. แสดงความช่วยเหลือ และเข้าใจอารมณ์ของผู้ป่วย ยอมรับความรู้สึกของเขา รวมทั้งช่วยเหลือผู้ป่วยที่ใกล้ตาย และครอบครัว
3. คำแนะนำของครอบครัว ที่แสดงออกถึงความรู้สึกของครอบครัว และ ปฏิบัติการของผู้ป่วย (Schlotfeld 1972 : 245)

สำหรับการฟื้นฟูสุขภาพนั้น เพื่อจะทำให้อารมณ์กลับสู่สภาพเดิม มีสุขภาพดี แก้อาการบางส่วน ของร่างกายหรือทั้งหมด การฟื้นฟูสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ป่วย ช่วยให้ผู้ป่วยได้ช่วยเหลือตนเอง การดูแลฟื้นฟูเป็นไปตามระยะของโรค ซึ่งจะต้องปฏิบัติโดยคนเฝ้าอย่างสม่ำเสมอ จึงจะเกิดผลคือสุขภาพเดิม

การร่วมมือในการปฏิบัติ งานพยาบาลจะต้องเกี่ยวข้องกับวิชาชีพอื่น ๆ ของทีมสุขภาพ ในการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ป่วยเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การร่วมมือปฏิบัติเป็นปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นอิสระไม่ขึ้นกับใคร เพื่อให้บริการการรักษาและการพยาบาลได้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ พยาบาลต้องใช้ทักษะทางสติปัญญาและความรู้อย่างสูง (Roger 1972 : 42)

การร่วมมือปฏิบัติระหว่างแพทย์และพยาบาล ทำให้การดูแลผู้ป่วย มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพราะการพยาบาลและการรักษาควบคู่กันไป โดยแพทย์เป็นผู้รักษา เน้นเฉพาะเกี่ยวกับการวินิจฉัย การบำบัดรักษา ส่วนพยาบาลให้การช่วยเหลือดูแล (Backhand 1974 : 29) เพื่อให้การรักษาบรรลุเป้าหมายและช่วยในการฟื้นฟูสุขภาพ หรือสร้างสิ่งแวดล้อมในการดำรงสุขภาพ

ลักษณะปฏิบัติการพยาบาล ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นกิจกรรมที่พยาบาลวิชาชีพต้องปฏิบัติควบคู่กันนำเอาวิทยาการและทฤษฎีทางการพยาบาลมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญ การปฏิบัติ

การพยาบาลอยู่ในขอบเขตของวิชาชีพพยาบาลมีลักษณะเฉพาะมีความสมบูรณ์ในตนเอง เนื่องจากมีปฏิบัติการกิจกรรมพยาบาลหลายระดับ เช่น พยาบาลระดับกัน ผู้ช่วยพยาบาล จึงจำเป็นต้องมีขอบเขตของการปฏิบัติงานขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อมิให้งานก้ำก๋ายกัน ในระหว่างบุคลากรอื่น ที่มาช่วยงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลระดับวิชาชีพ

บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์กับพยาบาล

บุคลิกภาพ หมายถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันในตัวบุคคล และวิธีการแสดงออกทางพฤติกรรม บุคลิกภาพของคนที่แสดงออกมานั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พบเห็น (สุชา จันทร์เอม 2517 : 79) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โสภกา ชูพิภุศลชัย (2521 : 95) ที่ว่า บุคลิกภาพ เป็นแบบฉบับนิสัยของแต่ละบุคคลที่บอกให้ทราบถึงลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมา

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมา ลักษณะบุคลิกภาพที่ดีควรมีดังนี้

1. มีความร่าเริง สดชื่น แจ่มใส
2. มีเหตุผล สุขุมรอบคอบ
3. ลักษณะหาทางดี
4. มีอารมณ์ขัน สนุกสนานอยู่เสมอ
5. อคตชน มีกำลังใจสูง กล้าเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ
6. เป็นบุคคลที่ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้
7. ร่างกายสง่า คล่องแคล่วว่องไว

ลักษณะดังกล่าวแล้วนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพยาบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความบุคลิกภาพที่ดี บุคลิกภาพของพยาบาลที่ดีจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น

มนุษยสัมพันธ์กับพยาบาล เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพยาบาลเป็นอย่างมาก เพราะพยาบาลต้องทำงานติดต่อกับประสานงานกับบุคคลหลายระดับ หลายอาชีพ บางครั้งอาจได้ยินคำบ่นว่า และความไม่พอใจเกี่ยวกับการขาดมนุษยสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ เช่น พูดยาไม่สุภาพ ไร้อหุทัยคำไม่เหมาะสม แสดงกิริยาเฉยเมยไม่สนใจ ไม่ให้คำอธิบาย ขาดการมีน้ำใจ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา มนุษยสัมพันธ์จึงเป็น

สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการติดต่อกับผู้อื่น พิตยา สายชู (2513 : 80) ให้ความรู้สึกเห็นเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์ในหน่วยงานว่า หลักเบื้องต้นของมนุษย์สัมพันธ์ คือ การให้ความสำคัญแก่ผู้ที่เราสัมพันธ์ด้วย โดยการรับรูการเป็นตัวตนของเขา มนุษย์ทุกคนรู้ว่าตัวของตนได้อยู่แก่พร้อม ๆ กันก็รู้ว่าตนต้องการเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ ความต้องการสิ่งแรกจากผู้อื่น คือ ความช่วยเหลือ ผู้ที่แสดงความเต็มใจที่จะช่วยเหลือแก่เรา ขณะที่เราต้องการ จึงเป็นผู้ที่เราพอใจ และชอบใจที่สุด ทุกคนต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ความมีตัวตนและปฏิบัติต่อเขาอย่างถูกต้องตามสิทธิหน้าที่ตามความนิยมของหมู่คณะนั้นนอกจากนี้ ดูริย์-จันทรโมลี (2523 : 40) ให้ความเห็นว่า มนุษย์สัมพันธ์ เป็นตัวเชื่อมที่จะช่วยให้งานบริการของโรงพยาบาลมีประสิทธิภาพดีขึ้น ก่อให้เกิดความร่วมมือในการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยไปในทางที่เหมาะสม ถ้าการมีมนุษย์สัมพันธ์กระทำด้วยความไม่จริงใจ มีเสถียรภาพ มีความเห็นแก่ตัว แกล้งแสดงออกมา มักจะไผลตรงข้ามและสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประไพพรรณ ภูมิวิศิสาร (2523 : 3) ที่ว่า มนุษย์สัมพันธ์คือวิธีการก่อให้เกิดวัตถุประสงค์ และแรงกระตุ้นร่วมกันในกลุ่มคนและช่วยส่งเสริมให้กลุ่มคนมีความปรารถนาจะทำงานร่วมกันให้สำเร็จ เป็นการนำเอาบุคคลมาทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามัคคีกันโดยได้รับความพึงพอใจ ทั้งใน坎เศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมโดยทั่วหน้ากัน จากคำกล่าวนี้สอดคล้องกับฟิลิปโป (Flippo 1971 : 57) ที่ว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือ การรวมคนให้ทำงานร่วมกันในลักษณะมุ่งให้เกิดความร่วมมือประสานงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อบังเกิดผลบรรลุตามเป้าหมาย

จากการศึกษาของมานสเตอร์และเวอเนอร์ (Manester, Werner 1964 : 224) พบว่าสัมพันธ์ระหว่างพยาบาล และผู้ป่วยเป็นสิ่งสำคัญมากในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล ถ้าพยาบาลมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย พยาบาลจะสามารถประเมินความต้องการ และปัญหาต่าง ๆ ของผู้ป่วยได้ โดยให้ความสังเกตและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ป่วยแสดงออกมา ซึ่งจะนำไปใช้ในการตัดสินใจให้การพยาบาลตลอดจนการประเมินผลการพยาบาลที่ให้

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นตัวเชื่อมในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมความสามัคคี และก่อให้เกิดความพึงพอใจทั้ง坎จิตใจ เศรษฐกิจสังคมอย่างทั่วถึงในการให้บริการพยาบาล มนุษย์สัมพันธ์มีความจำเป็นต่อพยาบาลอย่างยิ่ง ในอันที่จะนำไปสู่ความร่วมมือ ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นผลดีแก่ผู้ป่วย ผู้มารับบริการ และตัวพยาบาลเอง

หลักมนุษยสัมพันธ์สำหรับพยาบาล

1. พึงทำตน เป็นมิตรกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับตนเอง อยู่เสมอ ควบคู่การยิ้มแย้มและ ทักทายปราศรัย

2. มองผู้อื่นในแง่ดี หรือหลีกเลี่ยง เรื่องที่จะทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ

3. พึงเป็นกัมเองในการติดต่อกับผู้อื่น

4. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ

5. เมื่อมีความขัดแย้ง ควรหาทางขจัดหรือมีการประนีประนอมกัน

6. พูกรยาไพเราะ อ่อนหวาน หมั่นปรับปรุงและระมัดระวังคำพูด

7. ให้เกียรติแก่กันทุกชั้น ทุกวัย ทุกอาชีพ เข้ากับผู้อื่นได้ มีความเสมอต้น

เสมอปลาย

8. มีความอดทน และอดกลั้น รู้จักให้อภัย

9. มีความสรวร่วม สุภาพอ่อนโยนและถ่อมตน

10. รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักบุคคล ชุมชน กาลเทศะและรู้จักประมาณ

11. พึงระมัดระวัง เรื่องอารมณ์

12. พึงเป็นผู้มีดีจะต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ และมีความจริงใจ

ลักษณะที่ดีของมนุษยสัมพันธ์ ที่พยาบาลพึงพัฒนา ให้เกิดขึ้นในระหว่างบุคลากร
ควรมีดังนี้

พยาบาลกับแพทย์ รู้จักเคารพต่อหน้าที่ของกันและกัน ยอมรับในสถานะภาพ ใ
มารยาทที่ให้เกียรติ เป็นมิตรต่อกัน มีความปรารถนาดี และส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้
การทำงานมีผลสำเร็จสูง เชื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมุ่งหมายร่วมกันเพื่อรักษา
ผลประโยชน์ของผู้ป่วย พยาบาลควรทำหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในที่บริการการ
พยาบาล

พยาบาลกับผู้ป่วย พยาบาลรักษาไว้ซึ่งความเป็นที่พึงแก่ผู้ป่วย เข้าใจ เห็นใจ
และให้อภัยแก่อารมณ์ต่าง ๆ ของผู้ป่วย ให้ความเคารพในสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยโดยเสมอ
หน้ากัน ปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยกิริยา วาจา น้ำมือและน้ำใจที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญของผู้ป่วย
ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สุกในอาชีพนี้ คำนับผู้มารับบริการอย่างเต็มใจ ทำให้ผู้ป่วยเกิดความไว

วางใจ และมีความศรัทธา เชื่อถือในฐานะที่พยาบาลเป็นผู้มีคุณธรรม มารยาทที่ มีความรับผิดชอบ

พยาบาลกับพยาบาล มีความรู้สึกเป็นสมาชิกกลุ่มคณะ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ในระหว่างสมาชิกพยาบาล เคารพในหน้าที่ความรับผิดชอบของกันและกัน ช่วยสร้างสรรค์ และส่งเสริมทั้งงานส่วนตัวและปฏิบัติหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีความสามัคคีร่วมมือซึ่งกัน และกัน

พยาบาลกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ รู้จักเคารพต่อหน้าที่ของกันและกัน ศึกษาค้นคว้างาน กันด้วยดีระหว่างหน่วยงานนั้น ๆ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อกัน มีจุดมุ่งหมายตรงกันในการจรรโลง คุณภาพของบริการ และร่วมมือกันในการสร้างมาตรฐาน และชื่อเสียงอันดีแก่หน่วยงานของ ตน มันคงในมารยาทของมิตรที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ลักษณะที่ดีของพยาบาลในสถานต่าง ๆ ที่พึงพัฒนาให้เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งจำเป็น จากการศึกษาของเคอร์ (Durr 1971 : 396) ถึงความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ช่วยและพยาบาล โดยการสัมภาษณ์ ผู้ช่วยส่วนมากเห็นว่า แม่พยาบาลจะเป็นคน แปลกหน้าสำหรับผู้ช่วย แต่การพูดคุยจะก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เกิดความไว้วางใจ เช่นเดียวกับพยาบาลจะต้องเป็นที่พึ่งแก่ผู้ช่วย เข้าใจ เห็นใจ และให้อภัยแก่อารมณ์ต่าง ๆ ของ ผู้ช่วย ปฏิบัติต่อผู้ช่วยด้วยกิริยา วาจา น้ำมือ น้ำใจที่ดี และจากการศึกษาของ เมธวีวัฒนาวงศ์ (2521) ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ช่วยที่มีต่อการให้บริการพยาบาล ของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ ต่อ การพยาบาลที่เป็นกันเอง มีความเห็นอกเห็นใจ กิริยามารยาทเรียบร้อย พุจฉาไพเราะ

จริยธรรมหรือจรรยาพยาบาล

จริยธรรมหรือจรรยา มีความจำเป็นอย่างยิ่งในวิชาชีพพยาบาล คำว่าจรรยาตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2493) แปลว่า ความประพฤติที่ควรประพฤติ (ลออ หุคางกูร 2523 . 1) ส่วน กীরติ บุญเจือ (2519 . 2) ได้ให้ความเห็น เกี่ยวกับจริยธรรมหรือจรรยาไว้ว่า คือประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติสำหรับช่วยเหลือและ ชัยนค ไกล่แสดงความเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ว่า เป็นกลไกอันหนึ่งของสังคม ทำหน้าที่เป็น

บันทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งกำหนดว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดี และถูกต้องในสังคม (อำนาจ ทะพิงแก, ชัยนงค์ วรรณะภูติ 2522 : 29) ซึ่งสอดคล้อง กับโคลเบอร์ก (Kohlberg 1967 : 5) ที่ว่า จริยธรรม คือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็น เกณฑ์ และมาตรฐานของความประพฤติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้น จนกระทั่งมีพฤติกรรม เป็นของตนเอง และผลการกระทำพฤติกรรมนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่า การกระทำนั้นถูกหรือ ผิด

จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรม หรือจรรยา เป็นตัวควบคุม ความประพฤติ ของบุคคลให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคม ดังนั้น ในฐานะที่พยาบาลมีหน้าที่ต้องบริการสังคม และสังคมจำเป็นต้องใช้บริการพยาบาล ฉะนั้น จริยธรรมหรือจรรยาจึง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับพยาบาล และมีส่วนช่วยให้วิชาชีพก้าวหน้า จริย ธรรมในวิชาชีพเน้นเรื่องความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของวิชาชีพ นับตั้งแต่มาตรฐานบริการ มาตรฐานการศึกษา ความสามารถในการควบคุมตนเองของวิชาชีพ ควบคุมตนเองให้มีความ หนักแน่นทางอารมณ์และสุขภาพ การมีสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างพยาบาลกับแพทย์ ผู้ร่วมงาน และผู้ป่วย หรือสังคม ผู้ใช้บริการพยาบาล ซึ่งบัญญัติจรรยาสำหรับพยาบาลของสภาพยาบาล นานาชาติ ฉบับแก้ไขปี 1973 พอที่จะยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อจรรโลงวิชาชีพพยาบาลไว้ ใต้อีก

ความรับผิดชอบต่อตนเองของพยาบาล เพื่อยกระดับสุขภาพอนามัย การป้องกัน ความเจ็บป่วย ช่วยบรรเทาความทุกข์ทรมาน และฟื้นฟูสุขภาพอนามัย เนื่องจากความต้องการ การบริการพยาบาลมีอยู่ทั่วโลก ภัยเหตุการพยาบาลจึง เคารพในสิทธิและสิทธิของมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ เชื้อชาติ ลัทธิ ศาสนา วรรณะ วัย เพศ สิทธิการเมือง และ สถานภาพของบุคคลในสังคม พยาบาลพึงให้บริการสุขภาพอนามัยแก่บุคคล ครอบคลุมชุมชน ตลอดจนประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย

พยาบาลกับประชาชน

ความรับผิดชอบต่อประการแรกของพยาบาล คือ ความรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ต้อง การการพยาบาลดูแล

ในการพยาบาลผู้ป่วย พยาบาลพึงส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ให้ความเคารพต่อค่านิยมใน
ชนบทรวมเนียม และความเชื่อทางลัทธิศาสนาของผู้ป่วย

พยาบาลพึงเก็บรักษาเรื่องส่วนตัวของผู้ป่วยไว้เป็นความลับ และมีวิจารณญาณอันดี
ในการที่จะถ่ายทอดเรื่องราวนั้น

พยาบาลกับการประกอบวิชาชีพ

พยาบาลมีความรับผิดชอบ เป็นส่วนตัวในการประกอบอาชีพ และการรักษาไว้ซึ่ง
สมรรถภาพในการพยาบาลด้วยการศึกษา และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

พยาบาลพึงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานสูงสุด ในการให้การพยาบาลอันจะพึงทำได้ ใน
ความเป็นจริงของแต่ละสภาพการณ์

พยาบาลพึงใช้วิจารณญาณในการรับหรือมอบหมายความรับผิดชอบใด ๆ ให้เหมาะสม
กับความสามารถของตนและผู้อื่น

เมื่ออยู่ในวิชาชีพ พยาบาลพึงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานความประพฤติส่วนตัว อันจะนำข้อ
เสียดังกล่าวมาสู่วิชาชีพ

พยาบาลกับสังคม

พยาบาลพึงรับผิดชอบร่วมกับประชาชนในการริเริ่มและสนับสนุนการกระทำเพื่อสนอง
ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย และความเป็นอยู่ของประชาชน

พยาบาลกับผู้ร่วมงาน

พยาบาลพึงรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ร่วมงานทั้งในและนอก
วงการพยาบาล

พยาบาลพึงระทำการอันควร เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เมื่อเห็นว่าจะมี
อันตรายเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ร่วมงาน หรือบุคคลใดก็ตาม

พยาบาลกับวิชาชีพพยาบาล

พยาบาลมีบทบาทสำคัญในการวินิจฉัยและดำเนินการใช้มาตรฐานที่เหมาะสมทั้งใน
 การปฏิบัติและการศึกษาพยาบาล

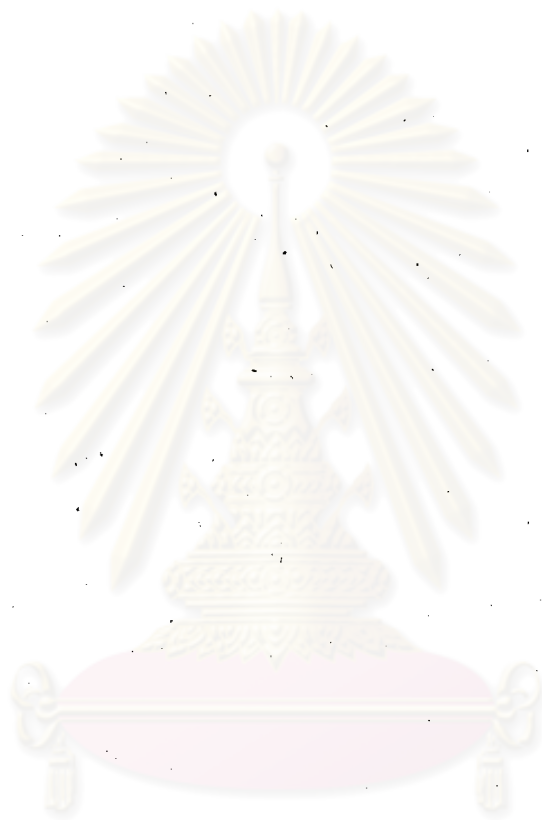
พยาบาลพึงทำงานอย่างเข้มแข็งในการพัฒนาความรู้ตน เป็นแกนแห่งวิชาชีพในการ
 ปฏิบัติ และการศึกษาพยาบาล

พยาบาลพึงช่วยสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมในค่านิยม และเศรษฐกิจ
 แห่งสหภาพการทำงานของพยาบาล โดยกระทำร่วมกับสมาคมวิชาชีพของตน (ตลอด พุทธศักราช
 2523 : 121 - 122)

จากแนวปฏิบัติดังกล่าว พยาบาลวิชาชีพจะต้องใช้จริยธรรมกับบุคคลทุกอาชีพและ
 ผู้ป่วยอยู่เสมอ ฉะนั้นพยาบาลจึงต้องประพฤติให้เหมาะสมกับความรับผิดชอบของตน อาทิ
 มีความซื่อสัตย์ อคทน มีระเบียบวินัย ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเมตตากรุณาเสียสละ ฯลฯ
 ทั้งนี้จึงเป็นที่คาดหวังของสังคมว่าผู้ที่อยู่ในวิชาชีพพยาบาลจะต้อง เป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง และยึดถือ
 จรรยาบรรณวิชาชีพไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ จากการศึกษารายชื่อของ พนทอง หงสพรอุดมญาติ (2525 :
 47) เกี่ยวกับลักษณะของพยาบาลตามความคาดหวังของพยาบาลและผู้ป่วยพบว่า ในด้าน
 คุณธรรม มีความคาดหวังว่า พยาบาลควรมีความอดทน อคทน ไม่โมโหต่อวาทะที่ไม่สุภาพ
 ของผู้ป่วย ผู้ร่วมงานหรือผู้ที่มาติดต่อ เข้าใจการกระทำของผู้อื่น มีความเสียสละ เห็น
 ประโยชน์ของผู้รับบริการมากกว่าตนเอง มีความเมตตา ซึ่งสอดคล้องกับ สงวนวรรณ
 เฟื่องเพชร (2522 : 33) ที่ว่าผู้ที่จะเป็นพยาบาลที่ดีได้นั้น นอกจากจะมีความรู้ ความ
 สามารถในการปฏิบัติการพยาบาลแล้ว จะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีวาจาไพเราะ อ่อน
 หวาน สงวนวรรณ เฟื่องเพชร ให้ความเห็นว่า การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน หรือพูดด้วย
 น้ำเสียงอ่อนโยน แต่มีอิทธิพลทำให้ผู้นอนยินยอมปฏิบัติตาม นอกจากความประพฤติแล้ว บุคลิก
 ลักษณะของพยาบาลเป็นสิ่งสำคัญ บุคลิกลักษณะที่ดีของพยาบาลควรจะประกอบด้วย ร่างกาย
 แข็งแรง มีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการงาน เป็นผู้ตรงต่อเวลา มี
 การตัดสินใจที่รวดเร็วถูกต้องมีไหวพริบในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่ม สนใจใฝ่หาความรู้
 และเป็นผู้ไม่เห็นแก่ตน (จินตนา ยศสุนทร 2524 : 2524 : 141)

สำหรับพยาบาลวิชาชีพ จะต้องให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการ
 การทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้ป่วย และให้บริการที่ดีแก่ประชาชนและสังคม จึงต้องให้

จริยธรรมในการปฏิบัติงานเสมอ และ เป็นตัวแทนภาพพจน์พยาบาลในสังคม ที่จะทำให้สังคม
มองพยาบาลไปในแง่บวกได้ ภาพพยาบาลมีจรรยาที่ก็จะส่งเสริมให้ภาพพจน์ของพยาบาลใน
สายตาของสังคมดีขึ้นด้วย ดังนั้นจรรยาหรือจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อวิชาชีพพยาบาลมาก

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย